

کشف استخوان یک شیر در تخت جمشید

۱ خرداد ۱۳۹۳ ساعت ۱۲:۰۷

تل آجری کشف شده در تخت جمشید یکی از بناهای عظیمی است که به تازگی توسط باستان شناسان ایرانی و ایتالیایی کاوش شده است. نتیجه این کاوش از کشف دو مجسمه مشکی رنگ شبیه به فک تحتانی، پنجه پای راست یک شیر و یک سر پیکان مفرغی سه پره خبر می دهد.

علیرضا عسکری چاوردی از کارشناسان و باستان شناسان دانشگاه شیراز است که در دوازدهمین گردهمایی سالانه باستان شناسی در ایران از نتایج مطالعاتش در فصل چهارم مطالعات باستان شناسی شهر پارسه با همراهی پی یر فرانچسکو کالیری از باستان شناسان و کارشناسان و بولونیا صحبت کرد و گفت: مطالعه جامع تل آجری واقع در ۳ کیلومتری غرب تخت جمشید را بایستی در چارچوب کلی تحقیقات قبلی شهر پارسه قرار داد. ما نیز همانند برخی از محققان پیشین تصور می کنیم که ناحیه باغ فیروزی به طور کامل بخشی از شهری بود که به اقامتگاه سلطنتی در تخت جمشید مرتبط بوده است. بقایای استقرار هخامنشی در نزدیکی روستای فیروزی به مرور توسط باستان شناسانی که نواحی اطراف تخت گاه را به منظور مکان یابی جایگاه مقدس سلطنتی درون محدوده ی وسیع تر شهر بررسی می کردند، مورد توجه قرار گرفت.

وی ادامه داد: در فصل چهارم، نقشه و ساختار بنای تل آجری بر اساس بخش های مشخص شده در کاوش و همچنین نتایج بدست آمده از بررسی ژئوفیزیک، ژئومغناطیس و الکتروسیته بازسازی شد. در بررسی ژئومغناطیس با بهره گیری از نتیجه کاوش های سال ۱۳۹۰ ناهمسانی خطی چهارگوشی به طول حدود ۳۰ متر شناسایی شد. در واقع اطلاعات حاصل از کاوش ها مشخص کرد که ناهمگونی قوی در اطراف تپه مطابق با آجرهای آوار شده ای است که در نتیجه عملیات حفاران برای سرقت بخش عمده ای از آجرهای سازه در این قسمت انباشته شده اند.

عسگری گفت: در سال ۹۱ محیط بیرونی ساختمان به طور کامل شناسایی شد. تنها نقطه ای که تفسیرهای ما در مورد آن روشن نبود گوشه کاوش نشده ضلع جنوب شرقی محوطه بود؛ محلی که بررسی ژئومغناطیس با نمایش بیش از یک ناهمسانی وضعیت شبهه برانگیزی را ایجاد کرد. احتمال دارد که این نقطه محل ورودی به ساختمان بوده است، همان گونه که در معماری خاور نزدیک کهن تعبیه درب ورودی در ضلع شرقی ساختمان مرسوم بود؛ این وضعیت همچنین در تل آجری با بررسی الکتروسیته نیز تایید شد. بر اساس اطلاعات مقدماتی به دست آمده از کاوش سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ به این نتیجه رسیدیم که ساختمان تقریباً با جهات اصلی جغرافیایی انطباق دارد.

وی افزود: این ساختمان بنای چهارگوش است که ابعاد هر ضلع آن حدود ۳۰ متر بوده است. دیوارهای قطور این ساختمان به ضخامت حدود ۱۰ متر، دورتادور فضایی به ابعاد ۱۰ متر مربع را می پوشانده است. فقط بخش هایی از دیوارهای جنوب غربی و شمال شرقی و گوشه ی جنوبی مشخص شد اما همین مقدار اطلاعات نیز برای کنار گذاشتن فرضیه سال ۱۳۹۰ مبنی بر وجود سکویی عظیم کافی بود. از آنجا که ساختار این دیوارها مشابه هم بود تصمیم گرفتیم که اطلاعات خود را در مورد کل ساختمان افزایش دهیم. دیوارها توپر خشتی به ضخامت حدود ۵ متر و دو روکش آجری در بخش بیرونی و درونی خود به ضخامت ۲.۵ متر داشتند.

به دلیل حفر چاله حفاران غیرمجاز آجرهای ضلع جنوب غربی بنا به شدت آسیب دیده اند

این باستان شناس بیان کرد: به دلیل حفر چاله حفاران غیرمجاز آجرهای ضلع جنوب غربی بنا به شدت آسیب دیده اند. در تراشه ۴ فقط توانستیم مرز میان بخش خشتی و بخش جنوبی از دیواره ی جنوب غربی را آشکار کنیم. چنانکه حتی دسترسی به کف چاله ی حفاران غیرمجاز نیز ممکن نشد. ضخامت استثنایی دیوارها نشان می دهد که عامل ارتفاع بایستی نقش تعیین کننده ای در این ساختمان داشته باشد. همانگونه که در مورد ساختمان های برج مانند مشاهده کرده ایم. متأسفانه به دلیل کمبود وقت، بررسی و مطالعه لایه های زیر ساختمان امکان پذیر نشد. به منظور تعیین این نکته که ساختمان روی خاک طبیعی بنا شده یا روی لایه های استقرار دوره های قبل تر، تلفیق مطالعه روی بنا و همزمان مطالعه لایه نگاری لایه های زیر ساختمان ضروری است. در حال حاضر فقط می توان به مشابهت میان پایین ترین لایه های گلی که روی آن چاله فونداسیون حفر شده و خاک طبیعی اشاره کرد که در تراشه های دیگر در بخش های شمال غربی نزدیک به تخت جمشید در دشت وجود داشت.

این استاد دانشگاه شیراز گفت: طی دو فصل کاوش تل آجری، بزرگترین گروه یافته ها را قطعات آجریایی با تزیین برجسته لعاب دار تشکیل می داد که در لایه های آوار اصلی و همچنین در خاک های انباشته شده در چاله ها به دست می آمدند. اغلب آجرها به شدت هوازده شده و لایه لعاب خود را از دست داده اند. از این رو آنچه که از لعاب آنها باقی مانده لایه آستر رنگی زیر لعاب است. موضوع نقوش این آجرهای لعاب دار اهمیت ویژه دارد به ویژه اینکه تصویرهایی از حیوانات اسطوره های ایران یا بین النهرین در این آجرها به دست آمده است.

کشف فک تحتانی و پنجه پای راست یک شیر و یک سر پیکان مفرغی سه پره

او بیان کرد: یافته هایی غیر از آجرهای لعاب دار، دو قطعه مجسمه از سنگ آهک مشکی رنگ است که در لایه های فوقانی مربوط به زمان حیات سازه در ناحیه ای در جنوب غرب دیوار جنوب غربی به دست آمد. این قطعات که از تراشه های ۱ و ۳ کشف شده فک تحتانی و پنجه پای راست یک شیر و همچنین یک سر پیکان مفرغی سه پره هستند. قابل توجه است که قطعه ای از یک آجر لعاب دار که در اصل به چهارچوبی (بنل) بزرگتر تعلق داشته دارای یک هجا به خط میخی است که به رنگ سفید بر روی زمینه

کرم طرح شده است. پروفیسور بازیلو معتقد است، که این هجا کلمه بابلی سار (SAR/SAR) است که به لغت سارو (sarru) (شاه) تعلق دارد.

بر اساس اطلاعات اولیه به دست آمده از کاوش سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ عسگری و کالیری، چنین استنباط کرده اند که سازه تل آجری ساختمان مربع شکلی است که طول هر ضلع آن ۳۰ متر است و دیوارهای عظیمی به پهنای ۱۰ متر و فضایی داخلی به مساحت ۱۰۰ متر مربع دارد. ضخامت استثنایی دیوارها نشان می دهد که عامل ارتفاع نقش عمده ای را در شکل گیری آنها داشته است همانند وضعیتی که در ساختمان های برج مانند مشاهده شده است. به منظور تعیین این نکته که ساختمان روی خاک طبیعی بنا شده یا بر روی لایه های استقراری دوره های قبل تر، تلفیق مطالعه بر روی بنا و همزمان با آن مطالعه لایه نگاری لایه های زیر ساختمان ضروری است.

عسگری گفت: در مورد تاریخ گذاری ساختمان تنها اطلاعات قابل اطمینان از شباهت های سبک شناختی و شمایل نگاری آجرهای لعاب دار تزیین شده ی آن با آجرهای مشابه یافت شده در محوطه هایی از بین النهرین و عیلام، به دست می آید. بر اساس اطلاعات منتشر شده از کاخ داریوش اول در شوش می دانیم که خمیره آجرهای لعاب دار آن با دو ماده سیلیس و گل رس ساخته می شدند (Dauce ۲۰۱۰). آجرهای تل آجری به نظر شبیه به نمونه های با خمیره ی گل رسی هستند که فراوانی آنها کمتر بوده و نمونه های شوشی آن کم شناخته تر هستند. با این وجود، شباهت های شمایل نگاری به ویژه در زمینه تصویرگری حیوانات تخیلی آن با آجرهای شوش در همان مطالعات اولیه (متین، زیر چاپ) و در چارچوب هایی از ساختمان های دوره ی بابل جدید از بابل نیز اثبات شده است. هر چند مطالعه بر روی آجرهای به دست آمده از تل آجری در مراحل آغازین خود است، اما هم اینک نیز امکان اثبات مقایسه دقیق میان عناصر تشکیل دهنده تصویرهای حیوانی دو محوطه ی فوق وجود دارد. در نبود مدارک سفالی یا داده های نسبی دیگر می توان تصور کرد که ساختمان تل آجری بایستی همزمان با کاخ داریوش اول در شوش و یا حتی قدیمی تر از آن ساخته شده باشد؛ چراکه باید به خاطر داشت با ساخت تخت گاه تخت جمشید در حدود سال ۵۱۸ قبل از میلاد تغییرات عمیقی در چشم انداز محدوده ایجاد شده است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۶۸۰۱/کشف-یک-استخواز-جمشید-تخته-شیر-یک-استخواز-کشف>